

SYLF Blekinges ST-enkät 2021

Bakgrund

I region Blekinge finns ett förvaltningsövergripande ST-kontrakt som undertecknas av verksamhetschef, handledare, ST-läkare och studierektor. Kontraktet omfattar ett ramverk för ST-läkarens tjänstgöringstid. År 2015 genomförde SYLF Blekinge en ST-enkät, där merparten av de svarande ansåg att förbättring av handledning och studietid var centrala för att förbättra ST i region Blekinge. I enkäten framkom att ST-läkarna inte fick tillgång till den mängd studietid som ST-kontraktet angav (2-4 h/vecka). Det framkom också problem med att ST-läkarna ofta behövde rycka in på akuten eller sköta sin administration på studietiden. I dagsläget är ST-kontraktet en känd företeelse som merparten av ST-läkarna har skrivit under. Det har dock framkommit signaler om att det som stipuleras i ST-kontraktet inte efterlevs, varför SYLF Blekinge våren 2021 genomförde en ny ST-enkät, med frågor baserade på de olika områden som berörs i ST-kontraktet. Enkäten skickades ut till alla ST-läkare i regionen i maj 2021 och hölls öppen i 2 veckor. Enligt arbetsgivaren arbetar 156 ST-läkare i regionen. Svar inkom från 87 ST-läkare från 22 olika specialiteter (varav 3 subspecialiteter), med jämn fördelning över hur långt de svarande har kommit i sin ST (något fler svarande går första året). Svarsfrekvensen på enkäten var således 56 %, vilket vi är nöjda med då det historiskt har varit svårt att få en så hög svarsfrekvens i SYLF Blekinges undersökningar. Vi bedömer att underlaget är tillräckligt stort för att dra slutsatser på gruppnivå om det finns en tydlig trend åt något håll.

Schemalagd handledning

I ST-kontraktet stipuleras att ST-läkaren ska ha rätt till schemalagd handledning 1 timme/vecka. Endast 39 % av ST-läkarna uppger att de har schemalagd handledning 1 h/v eller mer. Mer än hälften av de svarande (63 %) har schemalagd handledning, men 25 % uppger att den uppgår till mindre än 1 h/v. Av de svarande har 6 % ingen handledning alls.

Schemalagd studietid

Enligt ST-kontraktet har ST-läkaren rätt till studietid 2-4 timmar/vecka. Inte ens hälften av ST-läkarna får så mycket studietid (44,8 %). 6 % har ingen studietid alls. 16 % uppger att deras schemalagda studietid ofta försvinner till andra arbetsuppgifter (administrera/rycka in på jouren etc.).

Kvalitets- och förbättringsarbete

Enligt ST-kontraktet har ST-läkaren rätt till 4 veckors avsatt tid för kvalitets- och förbättringsarbete. Ungefär hälften av de svarande har ännu inte planerat/genomfört sitt kvalitets- och förbättringsarbete. Inte ens hälften (44 %) av de som genomfört arbetet har fått 4 veckor avsatt tid eller så mycket de behövt. Generellt sett verkar attityden på kliniken positiv till arbetet, men flera av ST-läkarna uppger att kollegorna, trots att de är stöttande, inte verkar förstå att detta är ett arbete som måste genomföras och som ST-läkaren måste få avsatt tid till.

Vetenskapligt arbete

Enligt ST-kontraktet har ST-läkaren rätt till 10 veckors avsatt tid för vetenskapligt arbete (inklusive obligatorisk kurs, som i Blekinge spänner över 4 veckor). Av de svarande har 60 % ännu inte planerat/genomfört sitt vetenskapliga arbete. Av de svarande tillgodoräknar sig 12 % ett arbete från tidigare, därför har vi fått räkna bort en hel del svar. Av de som planerat/genomfört ett vetenskapligt arbete under ST, 25 av 87 svarande, har 17 fått 6 veckor avsatt tid eller mer. 1 person svarar att hen förväntas göra arbetet på fritiden. Attityden på klinikerna verkar framför allt vara positiv eller likgiltig till det vetenskapliga arbetet, men flera av ST-läkarna svarar att kollegorna är negativa till att ST-läkarna är borta ut klinisk verksamhet, eller inte förstår att arbetet är obligatoriskt. Genomgående är att en som ST-läkare själv får hitta en handledare, att det är svårt att hitta handledare och att det är väldigt svårt att få någon hjälp. I fritextsvaren framkommer också hård kritik mot den lokala FoU-kursen, vilken tyvärr inte specificeras mer än att upplägget och innehållet inte är bra.

Forskning

Enligt ST-kontraktet ska det vid önskemål beredas möjlighet till schemalagd klinik- och jourledig tid för forskning motsvarande 12 månader under specialisttjänstgöringen (som då förlängs). Tiden ska kunna schemaläggas fortlöpande alternativt sammanhängande. Det verkar inte finnas något stort forskningsintresse bland de svarande, då 80 % inte har framfört önskemål på kliniken om att forska. Även om attityden på kliniken är till synes positiv verkar det svårt att få till/få tid avsatt.

Litteratur

Enligt ST-kontraktet ska arbetsgivaren tillhandahålla referensbibliotek. ST-läkaren får disponera 1000 kr/år för inköp av nödvändig litteratur. Handledaren ska vid behov ge litteraturanvisningar. I enkäten framkommer att 62 % av ST-läkarna inte har använt sig av sina litteraturpengar alls. 17 % har använt, men bara en del. 14 % har använt sina 1000 kr eller mer per år. Orsaken till detta verkar främst vara okunskap om att möjligheten finns eller i vissa fall att ST-läkarna söker kunskap på annat sätt. I primärvården framkommer att litteraturinköp nekats med motivering att litteratur ska köpas in till enheten för dessa medel, snarare än till den enskilde ST-läkaren.

Kongresser/möten

ST-läkaren ska enligt ST-kontraktet beredas tillfälle att delta i minst 1-2 internationella och minst 1-2 nationella kongresser/konferenser under sin specialiseringstjänstgöring. Frågor om detta i enkäten anses svårtolkade, eftersom den skickades ut efter ett års pandemi, men det verkar som att några fått åka på framför allt nationella konferenser. Det som framkommer är att det kan vara svårt att få till p.g.a. underbemanning och att det då anses nedprioriterat.

Kurser

Enligt ST-kontraktet ska det under specialisttjänstgöringen avsättas tid för adekvat antal kvalitetssäkrade kurser enligt Socialstyrelsens målbeskrivning samt specialistföreningens rekommendationer. Över 80 % svarar i enkäten att de haft möjlighet att gå de kurser som krävs för ST. Pandemin är ett uppenbart skäl för att inte ha kommit iväg. Det framkommer också att det kan vara svårt att vara borta från verksamhet.

Övrigt

I övriga fritextsvar framkommer det att vissa ST-läkare inte har tillgång till egen arbetsplats. Några svarande påpekar att det känns onödigt med ST-kontraktet, eftersom det upplevs att det inte blir några påföljder om kontraktet inte efterföljs. Introduktionsdagen för nya ST-läkare och deras handledare förefaller uppskattad.

SYLF Blekinges analys och åtgärdsförslag

SYLF Blekinge anser att det är av yttersta vikt att handlednings- och studietiden värnas. Det kan inte få vara ett argument för att inte skriva på ST-kontraktet att det inte går att tillhandahålla adekvat handledning och möjlighet till självstudier på en klinik. Om handledning eller studietid går förlorad p.g.a. att ST-läkaren behöver täcka upp på jouren måste den få tas igen senare. Om studietiden går åt till renodlat administrativt arbete måste tid för administration avsättas i schemat utöver studietiden.

En observation är att det är en liten andel av de som svarat på enkäten som påbörjat eller genomfört sitt kvalitets- och förbättringsarbete respektive vetenskapliga arbete, trots att fördelningen av de svarande är relativt jämn över specialisttjänstgöringens fem år. Detta skulle kunna bero enbart på slumpen, men en annan tolkning är att det finns svårigheter med att genomföra arbetena som gör att ST-läkarna väljer att skjuta upp dem. Bland annat framkommer det i fritextsvar att det är svårt att hitta en handledare till det vetenskapliga arbetet, samt svårt att få hjälp med detsamma. Det finns ingen tydlig organisation för hur detta ska gå till och varje ST-läkare blir lämnad att ensam lösa problemet. Eftersom region Blekinge ännu inte är någon forskningsregion i framkant, är den rimliga åtgärden att ett avtal sluts med södra

sjukvårdsregionen så att region Blekinges ST-läkare kan få tillgång till forskargrupper och handledare på universitetsort. Avseende kvalitetsarbetet behöver ST-läkarna få avsatt tid till att genomföra arbetet och inte förutsättas göra det “när det finns tid” mellan andra arbetsuppgifter.

Trots att ST gjorts enligt 2015 års föreskrift i 6 år, verkar det som att kollegorna på vissa enheter inte förstår i vilken utsträckning föreskriften medför att ST-läkarna är borta från den kliniska verksamheten. För att fullgöra obligatoriska kurser och arbeten (som kollegorna i mångt och mycket verkar ställa sig positiva till själva genomförandet av) krävs avsatt tid. Det är inte enbart viktigt att ST-läkarna får den tiden avsatt, utan också att de bemöts med respekt för det arbete de är ålagda av socialstyrelsen att utföra. Det är inte rimligt att ST-läkarna bemöts på ett sätt som gör att de får dåligt samvete över att de är frånvarande från verksamheten på grund av obligatoriska arbetsuppgifter. Mot bakgrund av ovanstående tror vi att det krävs mer information på klinikerna om vad det innebär att göra ST, vilket vi föreslår att studierektorerna ombesörjer. Det behövs också en översyn av behovet av förnyad handledarutbildning för de som gått handledarutbildning före införandet av ST 2015, särskilt med tanke på att ST 2021 nu införts. Denna översyn görs lämpligen i samråd mellan studierektor och verksamhetschef (eller den chefsposition som arbetar närmast de läkare som fungerar som handledare för ST-läkare).

Att ST-läkarna får åka på kurser och kongresser verkar fungera bra på det stora hela, även om det framkommer att den typen av aktiviteter ibland åsidosätts till förmån för kliniskt arbete. Pandemin har också ställt till det en hel del, varför det framgent är viktigt att tillgodose att ST-läkarna får möjlighet att åka på de kurser och kongresser som de behöver. Vissa ST-läkare har inte någon egen arbetsplats, vilket vi vill poängtera är oerhört viktigt för arbetsmiljön. SYLF Blekinge vill slutligen framföra en stor eloge till studierektorerna i allmänmedicin, som får mycket positiva omnämningar i enkäten.

Karlskrona 2021-10-28
Styrelsen SYLF Blekinge